

VAKANÜVİST

116. SAYI

T
A
R
İ
H
İ
N
B
A
B
A
S
I

Rahmetle ve Minnetle...

PROF. DR.
HALİL İNALCIK

TARİHİN BABASI HALİL İNALCIK

Genel Yayın Yönetmeni

Taner ÖZDEMİR

Editör

Amine BAĞDAŞ

ALEYNA AYDIN

MUHAMMET
DEMİRCİOĞLU

MUHAMMET EMİR
ARSLAN

Ben eğer şöhretli bir tarihçi olmuşsam bunu Türk arşivlerine borçluyum. Bu arşivler çok mühim ve çok zengindir. Sosyal bilimlerle uğraşan Türk bilim adamları bu arşivler sayesinde önemli çalışmalar yapabilirler.

HALİL İNALCIK

Taner ÖZDEMİR

Halil İnalçık, Türk tarihçilerine bir öneriniz var mı diye soranlara ise tarihe not düşülmesi gereken şu cevabı vermiştir. “Daima belgelere sadık kalın. Eğer hakikati ortaya çıkarırsanız bu daima bizim lehimize; çünkü bugüne değin tarihimize hakkında yazılanların çoğu ya yalandır, ya çarpıtmadır. Eğer mübalağa yaparsanız, kendinizi kabul ettiremezsiniz, sizi ciddiye almazlar.

Arşivlerin tozlu raflarından ömrünü harcayan, ilmin peşinde koşan, yılmayan ve hep daha yeni bilgileri gün yüzüne çıkarmaya çalışan Halil İnalçık geride bir kültür imparatorluğunun kurulabilmesi için binlerce belge bırakmıştır. Asırlık ömür, asırlık devlet Osmanlı Devletinin sosyal, siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel hayata etkilerini tam ve doğru olarak anlatmakla geçmiştir.

استقلال مارشی

قهرمان اور دوزمزه

قورقما سونمز بو شفقلمده بوزن آل سنجاق
سونمدهن بور دمك او سنده تونده ان صونك اوچاق
او بنم ملتكم ببلد بزبدر بار لا باهس
او بنمدر او بنم ملتكمدر آنچاق

چاتما قربان اولایم جهره کی ای نازی هلال
قهرمان عرفه برکول نه بوسرت بو جلال
سط اولاز دوکولن فانلرمز صوکره هلال
حقیدر عقه جان ملتكم استقلال

بسه از دزبدر صر یاشادم صر یاشارم
هانکی جیلغیمه بکازنجیر اوره جفسمه یاشارم
کوکره مسه سیل کییم بدمدی چیاکنر آشارم
بیرنارم طاغلی آنا بیلره صیغمام حشارم

غربك آقا قینی صارنسه جلیك زهلی دیوار
بنم ایمان طولو کوکسم کی سر صدم وار
اولوسون قورقما فصل بو بله بر ایمانی بو غار
سدریت دبیریک نك دیشی فالسه جانانوار

آر فاداسه بور دمه آلیا قلی اوغراتما صاقیمه
سیرایت کوکره کی دوسون بو صیا سزجه آقیمه
طوغا جقدر سکا دعد ابد کی کونلر حقا
کیم بیلیر بلکه یارین بلکه یاریندنه یقیمه

با صدیقان برلری طوبران دبیرك کچه حنی
دوشون آتندره کی بیطرجه کفنسز یانانی
سن شهید اوغلیک انجیمه باز بقدر آنا کی
ویرمه دنیالری آلسکره بو جنت وطنی

کیم بو جنت وطنك اوغرمه اولاز که فدا
شهید ایشقیر ایهس طوبراغی صیغه خ شهید
جانانی بونون واریمی آلسیمده خدرا
ایتمه سیمه نك وطنم بنی دنیاده خدرا

روصنک سندن آری شودر آنچاق املی
دکه سیمه معبرمك کوکسه ناکرم الی
بوازانلر که شهید قلی دینك تملی
ابری بور دمك او سنده بنم ایطه ملی

اوزمان وجد ایله بیك سجده ایدر وارسه حشتم
هر جرجردن آری بوشانوب قانلی یاشتم
فیقیر روح مجرد کی بردن نعشم
اوزمان بو کسدرک عرشه ده کر بلکه یاشتم

دالغان سنده شفقلم کی ای شانلی هلال
اولسون آرق دوکولسه فانلرمك هبسی هلال
ابدر یاشقا یوق عرفه یوق اضمحلال
حقیدر صر یاشاسه باراغماق صریت
حقیدر عقه جان ملتكم استقلال

محمد عاکف

HALİL İNALCIK

Modern tarih anlayışının öncü isimlerinden biri olan Halil İnalçık, Kırım'dan İstanbul'a göç etmiş bir ailenin çocuğu olarak 1916 yılında dünyaya gelmiştir. Çocukluk yılları I. Dünya Savaşı ve ardından Kurtuluş Savaşının doğurduğu acılarla geçer. Eğitim hayatı Sivas Muallim Mektebi ve Balıkesir'de ki lise hayatı dâhil edilmezse hep Ankara'da geçmiştir. Mustafa Kemal'in başlattığı eğitim hamlelerinden biri olarak 1936 yılında açılan Dil-Tarih Coğrafya Fakültesinin ilk öğrencilerinden biri olan Halil İNALCIK'IN hayatında Osmanlı Devletinin siyasi ve kültür tarihi önemli bir yer tutar ve bütün ömrünü bu alana adar.

Yakınçağ ana bilim dalında uzmanlaşan Halil Hoca kesintisiz 30 yıl Ankara Üniversitesinde öğretim-eğitime devam eder.1972-1993 yılları arasında davet edildiği CHİCOGO Üniversitesinde Osmanlı Tarihi ve medeniyeti üzerine dersler verir, seminerler düzenler ve kitaplar yazar. 1993'de tekrar Türkiye'ye geri döner ve Bilkent Üniversitesinde tarih bölümünün kuruluş süreci tamamlar ve derslerine burada devam eder. CAMBRIDGE Üniversitesi tarafından dünyanın sosyal bilimler dalında sayılı 2000 bilim insanı arasında gösterilir. O dönem için Halil İnalçık artık Tarihçilerin Kutbu'dur ve tarihin yaşayan efsanesidir. Dil bilmenin tarihçi için vazgeçilmez bir araç olduğunu bilir çok ileri düzeyde Osmanlıca, ileri derecede İngilizce, Fransızca ve Almancayı öğrenir. Arapça, Farsça ve İtalyancaya da hâkimdir. Tanzimat ve Bulgar Meselesi teziyle doktor, Viyana'dan Büyük Ricate Osmanlı İmparatorluğu ve Kırım Hanlığı teziyle de doçent olmuştur.

İngiltere’de Public Record Office’te Osmanlı Devleti ile ilgili belgeleri araştırmış, Bursa’da Şer’iye Sicillerini derleyip, tasniflerini yaptırdıktan sonra onları tekrar bilim dünyasına kazandırmıştır. Türk Tarih Kurumu üyeliğine sahip olan Halil İncalcık, Şevkiye Işıl Hanım ile evlenmiş ve bu evlilikten Günhan adını verdikten bir kızları olmuştur. Arşivlerin tozlu raflarından ömrünü harcayan, ilmin peşinde koşan, yılmayan ve hep daha yeni bilgileri gün yüzüne çıkarmaya çalışan Halil İncalcık geride bir kültür imparatorluğunun kurulabilmesi için binlerce belge bırakmıştır. Asırlık ömür, asırlık devlet Osmanlı Devletinin sosyal, siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel hayata etkilerini tam ve doğru olarak anlatmakla geçmiştir.

Halil İncalcık’ın: “Bana Osmanlı arşivlerini verin size, size bir kültür imparatorluğu kurayım.” Sözü onun Osmanlı sevdalısı bir yürek olduğunu anlatmaya yeter. Çalışmayı bir yaşam biçimi olarak kabul eden Halik İncalcık eserlerinin büyük bir bölümü 80’li yaşlarda yazdığını her fırsatta dile getirmiştir. Halil İncalcık Hoca’ya göre karamsarlık korkaklıktır Türkiye büyüktür. 1500 yıllık tarihimiz var. Canımızla, başımızla bu büyüklüğü devam ettirmeliyiz. Bırakıp kaçmak ihanettir bence. Eğer noksanlar varsa gidermeye uğraşmalıyız.

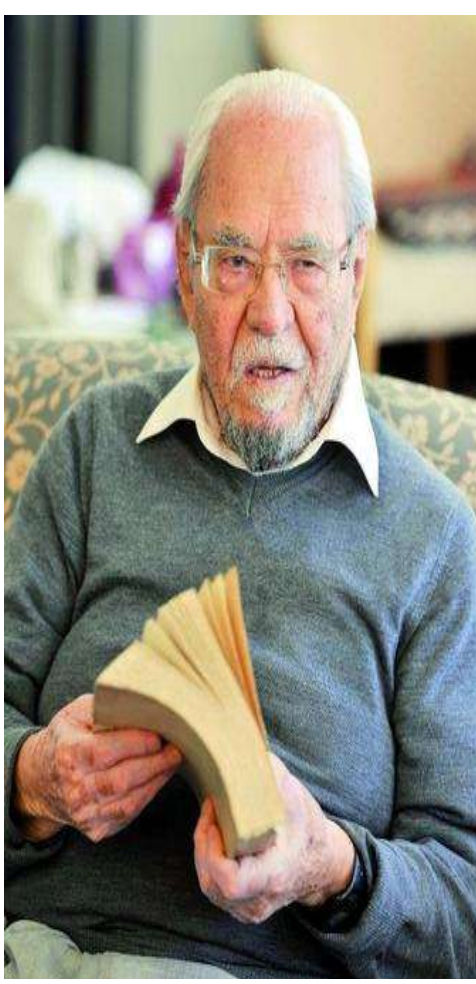
Bu devletin tarihine yakışır şekilde yaşamalı ve çok çalışmalıyız. Bu sözler onun vatanına ve kutsi değerlere ne kadar bağlı olduğunu gösterirken aynı zaman da gençlere bir yol gösterici olarak verdiği mesajdır. Milli ve manevi değerlere iyi bir tarih bilinciyle sahip çıkılacağını ilk elden görende yine Halil İnalıcık olmuştur. Bir şeye âşık oldunuz mu her şeyi unutursunuz derdi Tarihçilerin KUTBİ. Evet, o tarihine âşıktı ve hayata dair her şeyini ona adanmış ve hedefe dörtnala koşmuştu. Her ne başarım varsa bunu Türk arşivlerine borçluyum sözüyle de Türk milletinin yazılı belge geleneğinin köklü bir geçmişi olduğunu da ortaya koymuştur.

Halil İnalıcık, Türk tarihçilerine bir öneriniz var mı diye soranlara ise tarihe not düşülmesi gereken şu cevabı vermiştir. “Daima belgelere sadık kalın. Eğer hakikati ortaya çıkarırsanız bu daima bizim lehimize; çünkü bugüne değin tarihimiz hakkında yazılanların çoğu ya yalandır, ya çarpıtmadır. Eğer mübalağa yaparsanız, kendinizi kabul ettiremezsiniz, sizi ciddiye almazlar.

Tüm dünyada kabul gören Halil İnalıcık için 2018’de hayata veda eden Bernard LEWIS şu tespiti yapar, Fuat Köprülü ve Ömer Lütfü Barkan yaşadıkları dönemin büyük âlimleriydi, Halil İnalıcık ise tüm zamanların büyük âlimidir. 25 Temmuz 2016 hayata veda ederken Halil Hoca geride Devleti Aliyye, Osmanlılar, Tanzimat ve Bulgar Meselesi, Osmanlı ve Avrupa, Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları, Türklük, Müslümanlık ve Osmanlı mirası gibi eserleri bırakmıştır.

TANER ÖZDEMİR

HALİL İNALCIK

Yolumuza Isık Tutun Sözlör

Kalbinde zerre
kadar kibir
bulunan kimse
cennete giremez.
(Müslim)

Hadis-i Şerif

" Mezar dakilerin Pişman
Olduğu Şeyler İçin,
Dünyadakiler,
Birbirlerini Yiyor "
İMAM-I GAZALİ
HAZRETLERİ

Sevmek bu kadar güzelse,
Kim bilir sevmeyi yaratan ne kadar güzeldir...

Sems-i Tebrizi

**Namaz Kılmayan
Kafir Olmaz Ama
Kafir De
Namaz Kılmaz.
İmam-ı Azam**

**İbadetin ruhu, ihlastır.
İhlas ise, yapılan ibadetin
yalnız emredildiği için
yapılmasıdır.**

#Risale-i Nur

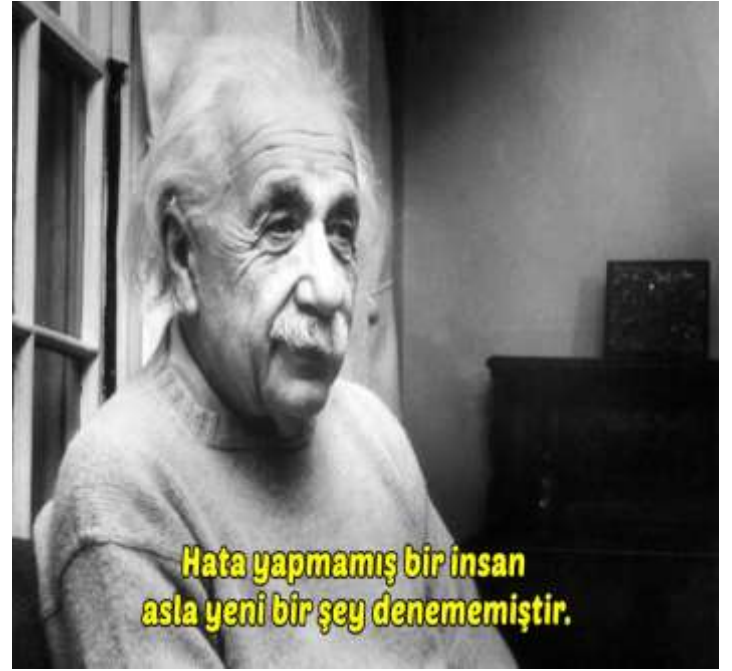
Hayat üç bölümdür:
Dünyayı değiştireceğini sandığın,
değişmeyeceğini anladığın
ve dünyanın
seni değiştirdiğine emin olduğun...

J.P. Sartre

Fırtınanın şiddeti ne olursa olsun,
Martı "sevdiği denizden" asla vazgeçmez.

- Alfred Capus

Hata yapmamış bir insan
asla yeni bir şey denememiştir.

Ya bir yol bul,
ya bir yol aç,
ya da yoldan çekil.

Konfüçyüs

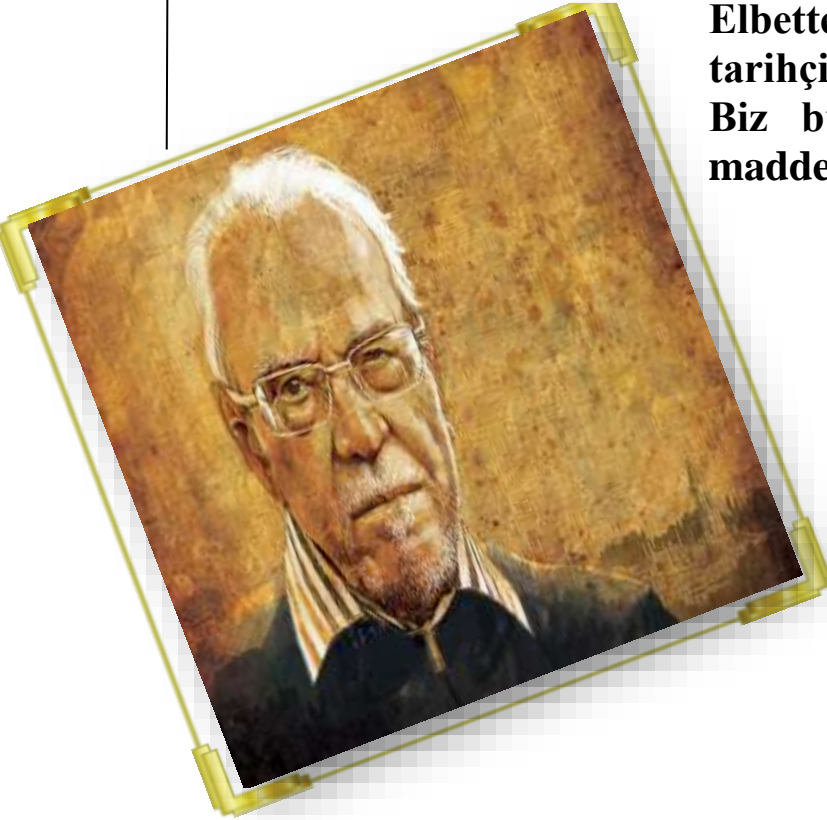
BİR ÖMÜR BOYUNCA TARİH

Halil İncık tarihi araştıran değil tarihi yaşayan hisseden bir Őahsiyet.100 yıllık ömrünü tarihi adamış, önündeki bütün engellerden sıyrılarak tarihle bütünleşmiş bir tarihçi. O doğduğu zaman Osmanlı son dönemlerini yaşıyor ülke zor günlerden geçiyordu. Birde onun babasının onu terk etmesi gibi bir dramı var .Bütün bu zorluklardan kurtularak yetişen İncık , Türkiye cumhuriyeti tarihinin en önemli tarihçilerinden biri olmayı başarmıştır.

Halil İncık Osmanlı tarihi ile çok yakından ilgiliydi. Bu konuyla ilgili yazdığı kitaplar ve bu konudaki üstün başarısı herkes tarafından kabul görür niteliktedir. Bu kadar başarılı olmuş bunun yanında da öğrencilerini başarılı etmeye çalışmış bir hocadır öyle ki 20-30 yıllık bir çalışmasını öğrencisinin devi için ona verebilecek kadar paylaşımcıdır.

Elbette bu kadar başarılı olmuş bir tarihinin kendine has özellikleri vardır. Biz bunları sıralamak istersek bize üç madde yetecektir.

1) Halil hoca çalışma aşkını başka bir seviyeye çıkarmıştır. O tatili, bayramı, eğlencesi olmayan bir tarihiydi. Hayatını tarih çalışmalarına göre Őekillendirmiř, her daim çalışmak için araştırmalar, geziler yapmıştır.

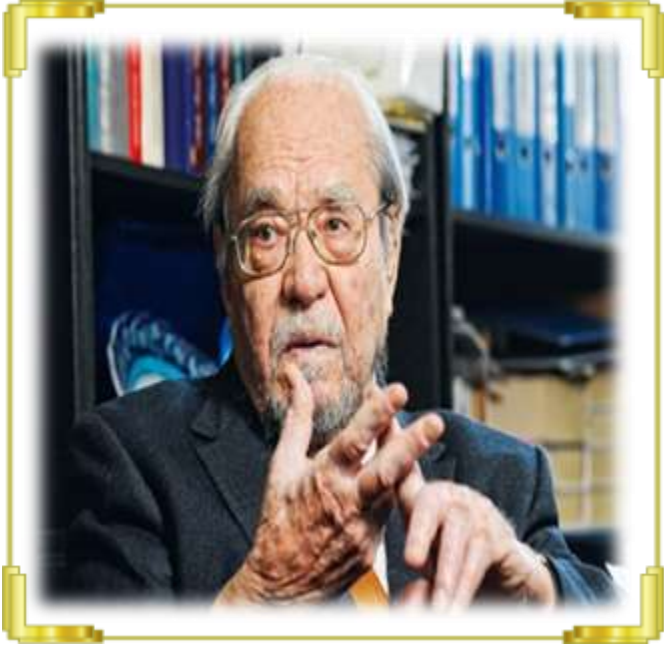
2)

Halil hoca bir çok tarihi konuda bilgi sahibiydi. Yaptığı çalışmalar ile bilgisini artırmıştır ama o hiçbir zaman bu bilgilerin kendisini taşımadığını düşünmüş bilgi yüklenmeye devam etmiş . elbette bu kadar bilgiyi akılda tutmak oldukça zor ama Halil hoca çok güçlü bir hafızaya sahipti. Bu güçlü hafızası da onu çok ileri taşıdı.

3)

O kendini günlük meşgalelere kaptırmazdı. Tamamen tarihin içinde yaşardı. Bu sayede eskilere gidebiliyordu. Olayları sanki o dönemde yaşıyormuşçasına tahlil etmeye çalışıyordu. Bunun için hiçbir kompleksle katılmadan hiçbir ideolojiye kapılmadan tarafsız ve objektif bir şekilde tarihi anlamaya çalışırdı. Bu özelliği de onu çok başarılı yapmıştır.

Halil Hoca artık aramızda olmamasına rağmen o hala bizler için büyük bir tarihi kaynak. Yapmış olduğu araştırmalar, yazmış olduğu eserlerle Türk tarihçileri için önemli bir kazançtır. O oluşturmuş olduğu ekol ile yeni tarihçilere yol göstermiş ve onlara rehber olmuştur. Ayrıca yurt dışında da yüksek bir akademik karizması olan İnalcık ülke dışında da tarihçilerimize yeni yollar açıyor.

Prof. Dr. Halil İnalcık 25 Temmuz 2016'da vefat etti ve uzun araştırmaları sonucu hayatını aydınlattığı Fatih Sultan Mehmet'in yanında defnedildi.

ALEYNA AYDIN

MUHAMMET DEMİRCİOĞLU

FİLİSTİN KAN AĞLIYOR

Filistin kan ağlıyor, çocukların gözlerinden yaşlar akıyor ve bütün dünya da bu olanlar karşısında olup biteni izliyor.

Hani biz medeniyiz diyenler, demokrasi havarisi olarak ortaya çıkanlar nerdesiniz? Siz değil miydiniz insan hakları gayesiyle Afganistan'a, Irak'a Somali'ye bilmem başka nereye asker çıkararak. Güya halkı koruyan. Hadi şimdi de İsrail'e gönderin askerlerinizi.

Yoksa Mehmet Akif'in dediği medeniyet olan "tek dişi kalmış canavar" siz misiniz? Evet, o medeniyet canavarı sensin ey İsrail. Yoksa insan sevgin olsaydı vicdanın olurdu. Daha kundağa yeni sarılmış, gözlerini dünyaya açmamış, hayat nedir anlamamış bir bebenin katili, insan olamazdı. Feryadını göklere ulaştıran, "evladım evladım" diye sağa sola koşuşan ve cennetin ayaklarına serildiği anaların gözyaşlarını görmezden gelemezdi insan olan.

Neydi?

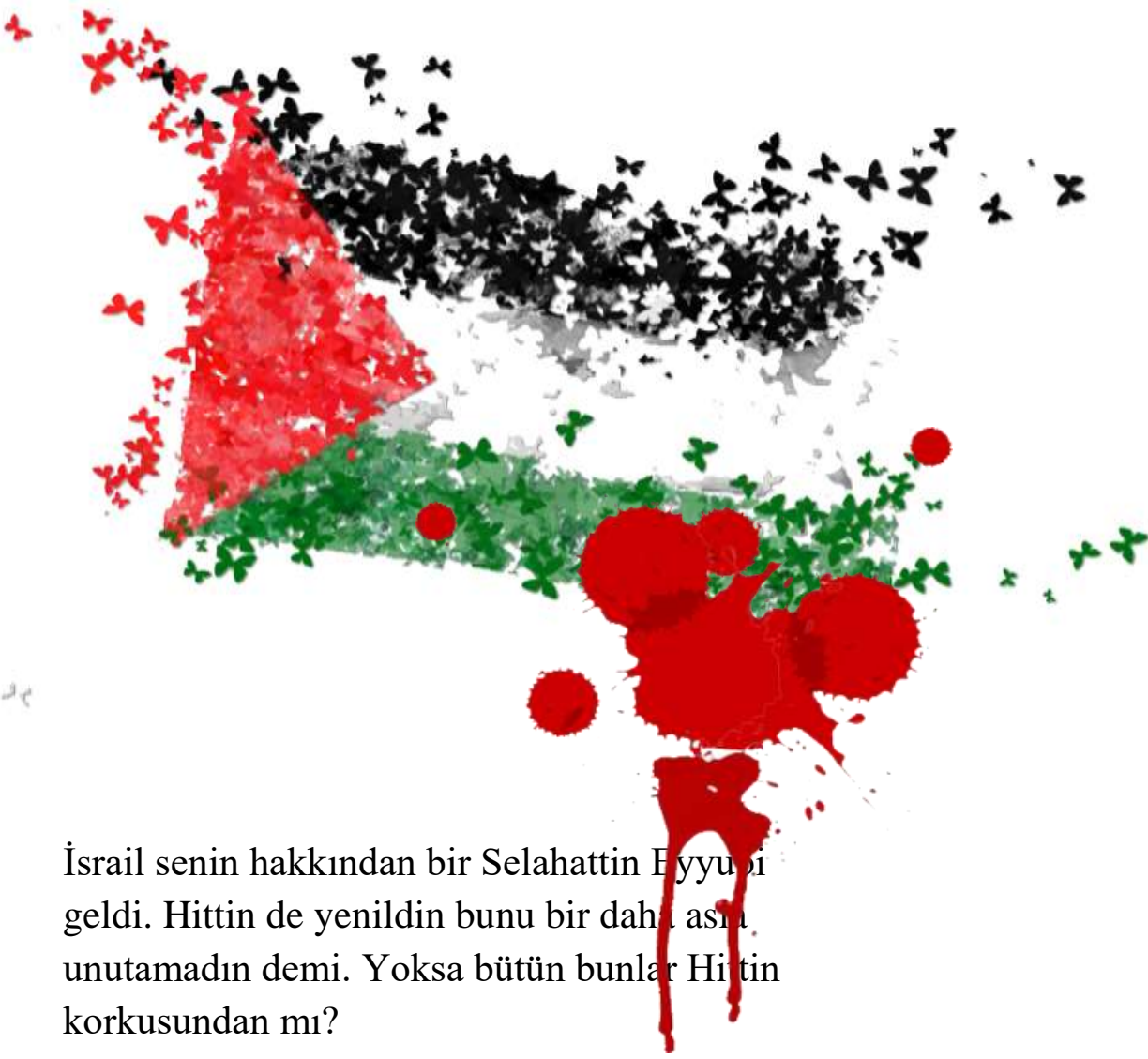

Sokak aralarında koşturan ve bizim çocuk dediğimiz senin düşman bellediğin insanların suçu neydi. Yoksa sen İsrail, Osmanlıdan, Müslümanlardan öğ mü alıyorsun?

Ne de çabuk unuttun seni İspanya'da katliamdan kurtaran bu asil Türk milletini. Ama sen de ne arar ahde vefa ki bunu hatırlayasın.

Sen hep aynısın. Yahudi zihniyeti. Hiç değişmedin. Bütün dünya yansa senin umurunda mı? Gazze de saldırı oluyor, sen film izler gibi katliamı izliyor ve yapılanlara alkış tutturuyorsun Yüzyıllarca Kudüs'e girerken de aynıydın. Hani senin tarihçilerin dememiş miydi atlarımızın dizlere kadar kan gölünde yüzdük, öldürdük, öldürdük sadece öldürdük.

İsrail senin hakkından bir Selahattin Eyyubi geldi. Hittin de yenildin bunu bir daha asla unutamadın demi. Yoksa bütün bunlar Hittin korkusundan mı?

Unutma seni de vurur bir gün bu acı. O acı geldiğinde yanında kimi bulacaksın ey İsrail. Gerçi senin Müslüman olmayana bakışın hep aynı. Daha dün Bosna'da neysen bu gün Irak'ta aynısın.

Neredesin ey Osmanlı, neredesin Osmanlı torunları, ey Hakk'a hakikate mana katan Türk Milleti uyanın. Bunlar sana da gelecek unutma. Mondros'ta, Sevr'de bize de yaptılar bunları.

Analarımızın gözünü yaşlı koydular yıllar önce. Bayrağımı çiğnediler. Beni vatansız bırakmak istediler. Yaktılar, yıktılar toplu katliamlara giriştiler. Süngü taktılar doğmamış bebelerin kanına girdiler. Sen bunları ne çabuk unuttun, ey halkım.

Unutmadım mı diyorsun? Yok, sen bunları unuttun. Unutmamış olsaydı bu katliamı yapanları madden desteklemezdin.

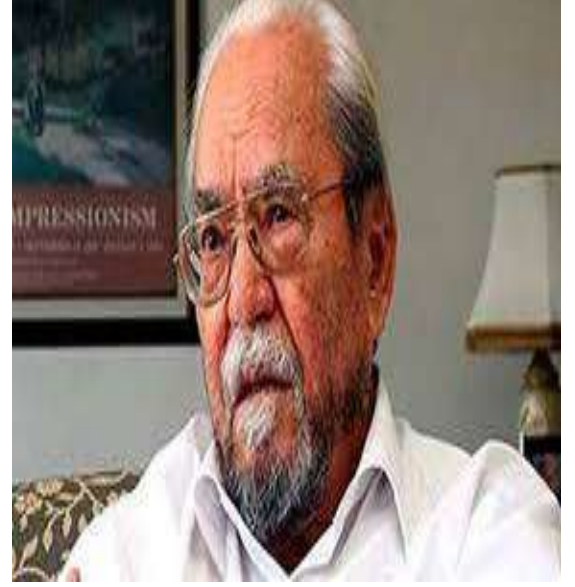
KUDÜS

Kudüs, üç semavi dinin kutsal mabetlerinin bulunduğu mekândır. Dolayısıyla bugün itibariyle herhangi bir devletin tasarrufunda olamaz. MESCİD-İ AKSAMIZ, Yahudilerin Ağlama Duvarı ve Hristiyanların Kamama Kilisesi de bu ortak payda içerisinde yer almaktadır. Yani Kudüs, dil, din, ırk, mezhep, cinsiyet ayrımının yapılamayacağı devletler üstü bir coğrafi mekândır. Asırlarca hakkı üstün tutup, hakkı hak edene vermiş Osmanlının elinde adeta barış çağı yaşayan Kudüs'ten maalesef merhamet eli çekilince bölge acının ve gözyaşının hâkim olduğu bir yer olmuştur. Kudüs, bölgeyi tanımayan olaya sadece kendi geleceği için bakıp, emperyalist planlarına hayat sahası bulmak isteyenlerin sığınacağı yer olmuştur. Hz. Ömer'in hilafetinden beri İslam'la yoğrulmuş bu coğrafyada harita çizmeye çalışanlar kırılmış kalemleri ile yarı yolda kalacaklardır. Kendi dünyalarında çizdikleri sınırları bozacak Selahattin Eyyübiler her devirde olmuş ve olacaktır. İsrail'in başkenti Kudüs söylemi, söylem diyorum çünkü ondan öteye gidememiş Türkiye'nin öncü olduğu Kudüs İslam'ındır ve onun kalacaktır dirilişi Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda da yankı bulmuştur. Kudüs, İsrail'in başkentidir tasarısına Guatemala, Micronezya, Togo, Marshall, Nauru, Palau ve Honduras gibi kabile anlayışına sahip yapılar evet oyu kullanırken 193 üyeli BM'ler de 128 devlet hayır oyu kullanmıştır. Bu oylamada göstermiştir ki bu karar hukuken de geçersizdir. Gönüllerde yer almayan her hareket yeşermeden ölmeye mahkûmdur.

KİMDİR?

Diğer her büyük insanda olduğu gibi basitçe internetin arama çubuğuna hemen ‘Halil İnalçık kimdir?’ yazınca başta 7 Eylül 1916 İstanbul doğumlu olduğunu 99 yaşında 25 Temmuz 2016 yılında Ankara’da çoklu organ yetmezliğinden vefat ettiğini, Türk vatandaşı olduğunu hatta Kırım Türkü olduğunu görebilirsiniz. Annesinin adı bu, babası şöyle insandı. Falanca yerde doğdu boyu bu kadardı gibi İNANCIK’IN elinde olmayan durumlarla çok ilgilenmiyoruz. Bizi ilgilendiren ne yaptı, ne okudu, ne başardı? gibi İNALCIK’IN elinde olmayan durumlar...

Ankara, Chicago, Bilkent, Londra Üniversitelerinde çalışmış, hatırı sayılır 8 tane ödül almış, doktoraları bulunan bir insan. Cumhurbaşkanının talimatı üzerime Fatih Cami Hazinesine Ahmet Cevdet Paşa’nın kabrinden hareketle yazma motifleri altın varak ile süslemiş mermerden ulema kabri yapılacak kadar önemli biri; acaba bugün adına kitaplar, makaleler yazdığı memleketin torunları ne derece tanıyor?

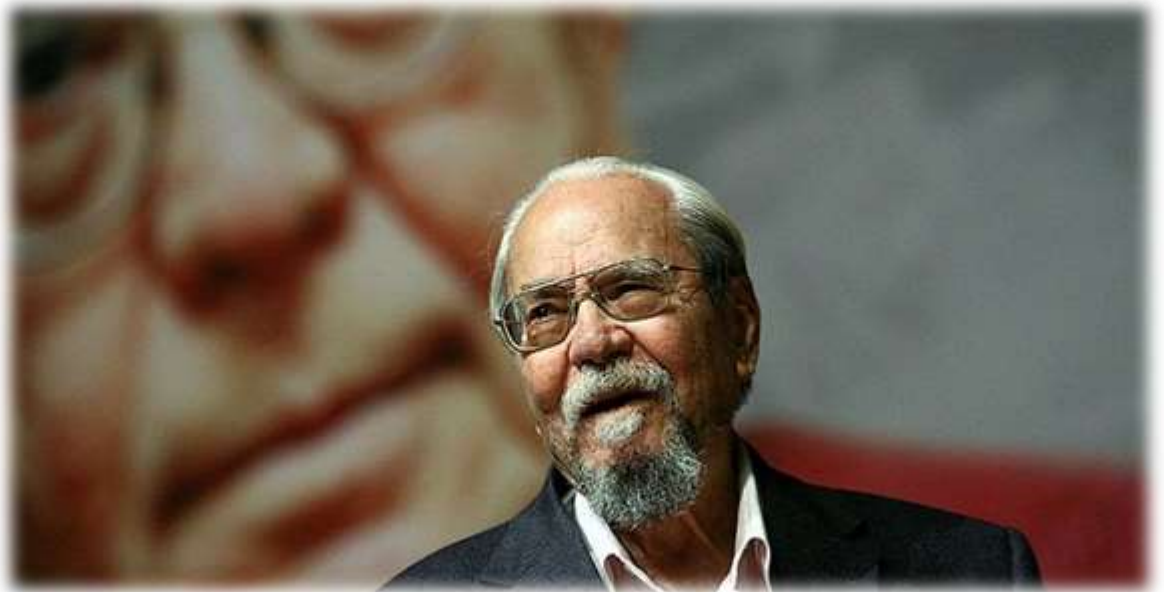

Bireysel konuşacak olursam 18 yaşında kitap okumayı seven birisi olarak okuduğum tek İNALCIK kitabı 26 Temmuz 2016 tarihinde İNALCIK'ı rahmetle anıyoruz yazılı stanttan alığım kitaptı. Burada Anne Frank'ın“ ölümler yaşayanlardan daha çok çiçek alır çünkü pişmanlık minnetten daha güçlüdür” sözü geliyor.Peki tanımamak kimin suçu burada da Nasrettin Hoca'nın “hırsızın hiç mi suçu yok?”sözü geliyor. Halil İNALCIK ki bugün İlber ORTAYLI gibi bir insan yetiştirmişfazlasıyla bilgi sahibi bir insan.Ama biz öğrencisini öğretmeninden daha iyi tanıyoruz. Neden? Çünkü ORTAYLI hocasının yaptığıyı yapmadı.

Tüm dünyada olduğu gibi markalaşmanın önemi ülkemizde de çok büyüktür. İşte ORTAYLI marka oldu ve bu onu popüler yaptı. İnsanlar popüler şeyleri severler. Ama İNALCIK marka olmadı.Popüler olmadı. O yüzden böylesine büyük bir insan 99 yıl bizimle beraber olmasına rağmen biz onu aramızdan ayırdıktan sonra tanıdık. Evet İNALCIK büyük bir insandı ama oyunu kuralına göre oynamadığı belki de oynayamadığı için bugün sadece kitaplarına aktardığı kadarıyla bilgisinden faydalanabiliyoruz.

MUHAMMET EMİR ARSLAN

USTANIN KALEMINDEN

**Bana Osmanlı arşivlerini
verin, size bir kültür
imparatorluğu kurayım.**

Halil İNALCIK

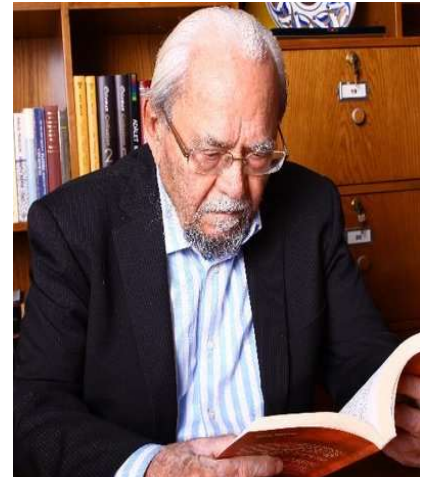
**Bir tarihçi; ekonomi, hukuk,
kültür ve siyaset tarihi bilmeli.
Aynı zamanda dil de bilmeli.
Birincil kaynaklara inebilmeli.**

Halil İNALCIK

**Türk
tarihçilerine bir
öneride
bulunmak
gerekirse
diyebilirim ki
daima belgelere
sadık kalın.**

**16. Yüzyılda Dünyada hiçbir
önemli sorun yoktur ki
Osmanlı Devleti ilgilenmesin
ve ağırlığını koymasın.**

Halil İNALCIK

USTANIN KALEMINDEN

Milletleri millet yapan tarihleri ve kültürleridir. Tarihsiz bir millet, kişiliğini kaybetmiş bir bireye benzer.

Halil İNALCIK

Osmanlı arşivleri olmadan Ortadoğu'nun son dört yüzyıllık tarihi, hatta 20. Yüzyıl tarihi yazılamaz.

Halil İNALCIK

İslam medeniyeti Ortaçağ'da; *felsefede, tıpta, astronomi ve matematikte*, Batı'ya örnek olmuştur.

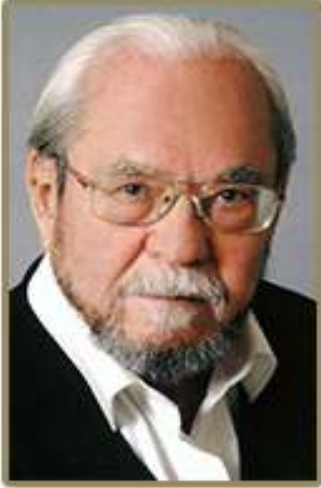
Halil İNALCIK

Unutulmamalıdır ki, 12. yüzyıldan beri Avrupa, İslam'a karşı bir ittifak arayışında idi.

Halil İNALCIK

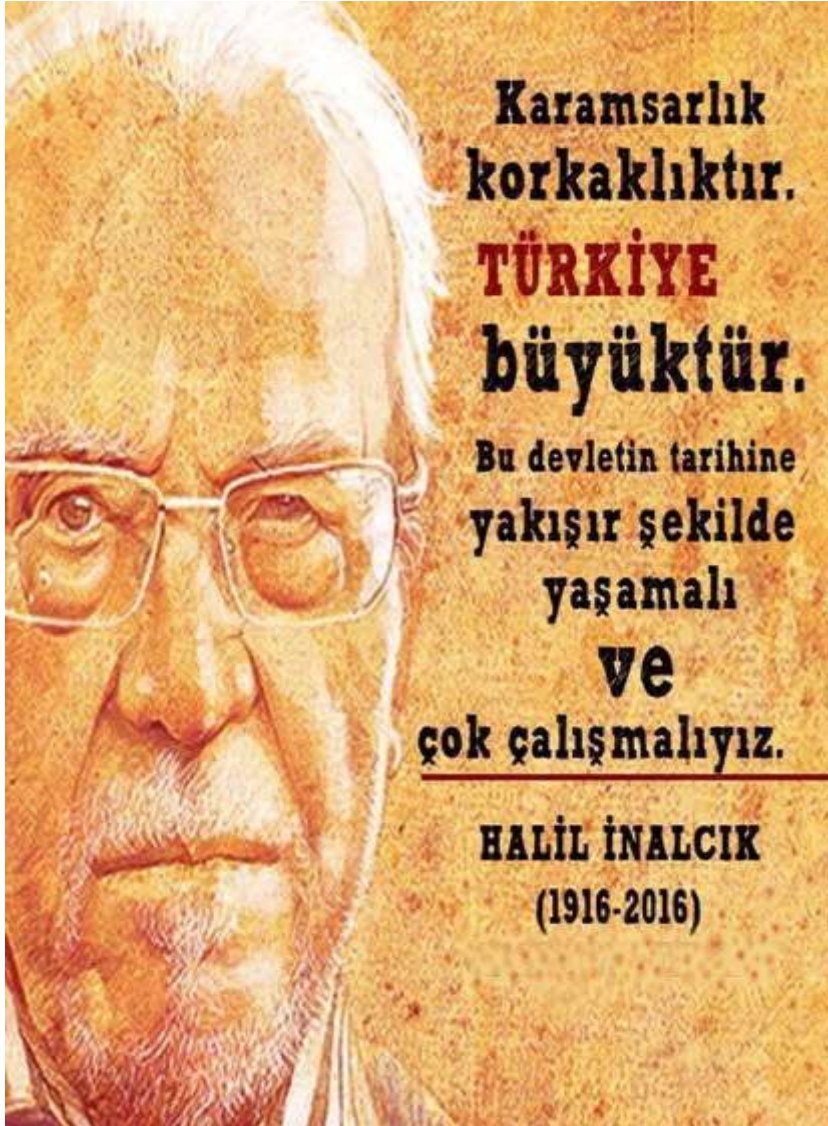
USTANIN KALEMINDEN

'Osmanlı İmparatorluğu'
uydurma bir laftır.

Osmanlı kendine imparatorluk demedi,
'Devlet-i Aliye-yi Osmaniye' dedi.
Yani; **Yüce Osmanlı Devleti.**

Halil İNALCIK

Avrupa tarihi,
Osmanlı tarihi olmadan
yazılamaz, anlaşılabilir.

-Osmanlı ve Avrupa-

Halil İNALCIK

Bilim hayatında da
en muvaffak insanlar
edebiyattan biraz nasibi olanlardır.
Çünkü tarih de hayattır.

Halil İNALCIK

Batı,
İstanbul'un fethini ve
Ayasofya'yı hiç unutmadı.

Halil İNALCIK

HALİL İNALCIK'IN HAL TERCÜMESİ

Tarihçiler iki kısma ayrılır. Kimisi arşivlerde araştırma yapar, ciddi bilimsel metotlarla çalışır ve hakikatleri ortaya çıkarmaya çalışır. Birde bunları geniş kitlelere intikal ettirmek için yazanlar vardır Halil İnalçık ta ilginç bakış açılarıyla tarih algımızı değiştiren, aynı zamanda yeni nesil tarihçilere farklı yelpazelerde dikkat çekici bir tarih eleştirisi sunan Türk bilimcilerindendir. Doğru, tarafsız ve araştırmacı tarih yaklaşımını benimsediği, Türk tarihçiliğini modern tarihçilik düzeyine çıkardığı, çeşitli milletlerin tarihi geçmişlerine katkıda bulunduğu için uluslararası alanda önemli bir tarihçimiz olan HALİL İNALCIK 26 Mayıs 1916 da İstanbul da dünyaya gelmiştir. Kökeni baba tarafından Kırım Türklerine dayanan İNALCIK Türkiye de çeşitli üniversitelerde hocalık yapmanın yanı sıra Chicago Üniversitesinde profesör olarak görev almıştır.1993 te Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü'nü kurmuş olup burada Osmanlı Tarihi üzerine dersler vermiştir. Osmanlı Tarihi alanında önde gelen pek çok akademisyene hocalık yapan HALİL İNALCIK'IN 400' e yakın makalesi vardır ve “Yetmiş iki kitabım var ,çoğunu 80 yaşından sonra yazdım. Bir şeye aşık oldunuz mu her şeyi unutursunuz. Uykunuzu, sıhhatinizi...” sözleri tarih sevgisini açıkça ortaya koymaktadır. Asırlık çınarımız,Türk biliminin dünya ölçüsünde temsilcisi HALİL İNALCIK çoklu organ yetmezliği nedeniyle tedavi gördüğü hastanede Temmuz 2016'da,100 yaşında vefat etmiştir. Halil İNALCIK'IN tüm zamanların en büyük alimlerindendir, ruhu şad olsun!

TALEBELERİNE UÇMAYI ÖĞRETİRDİ

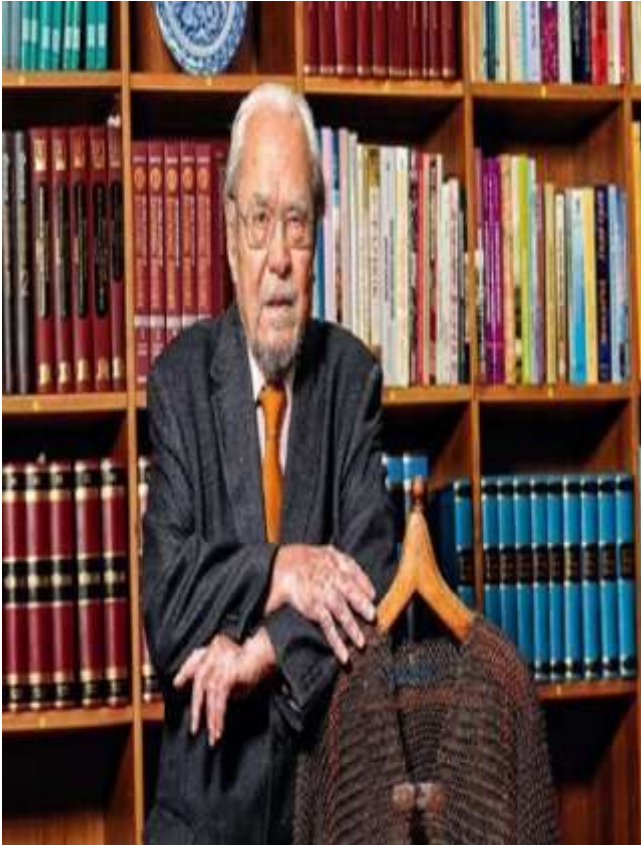
İlber Ortaylı'nın Hürriyet gazetesinin bugünkü (31 Temmuz 2016)nüshasında yayımlanan '**Halil Hocamızın ardından...**' başlıklı yazısından satır başları şöyle:

40 gün sonra 100 yaşını tamamlayacaktı. En tanınmış bilim adamları ve filozoflar arasında dahi 99'uncu yaşına kadar kalıcı eser veren görülmez. Halil Hoca, Doğu'nun ve Batı'nın saygıyla ve çekinerek andığı bir otoriteydi. Hepimiz o çekinenlere dahiliz. İncelik literatürü insanların dikkatli yazıp konuşmalarına neden olduğu sürece verimli çalışma yapıyor demektir. İmparatorluğun zor günlerinde İstanbul'da doğdu ve çocukluğunu geçirdi. Ana tarafından İstanbul'un şeyh ailelerinden birinden geliyor.

Babası Seyid Bey tüccardı. Hatıratında da belirttiği gibi ticaret dolayısıyla Mısır'a gitti, iflas etti ve orada öldü. Bütün Cumhuriyet kuşağı gibi hayata zor başlayan bir neslin içinde belki de en sıkıntılı yoldan gidenlerdendi. Doğduğu ve köklerinin ait olduğu kentte sadece ilkokula başlayabildi, ortaokula devam için Sivas Öğretmen Okulu'na ardından Balıkesir Öğretmen Okulu'na geçti. İlk anda çok sıkıldığı Balıkesir'de kendisinin mühendis zekâsını keşfeden Nusret Kürkçüoğlu ve asıl tarihçi ve edip tarafını keşfeden, onu bir anlamda yeniden inşa eden edebiyat tarihinin kutbu Abdülbaki Gölpınarlı hocaya da bu kentte rastladı.

Törende Atatürk de Vardı

Onlardan aldığı feyzle Cumhuriyet kültür tarihinin en önemli kurumu olan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde 1935'te eğitime başladı. Fakülte bugünkü küçük tiyatro binasında, Evkaf (Vakıf) Apartmanı'ndaydı. Açılış töreni Halkevi'nde yani 3'üncü Tiyatro'da yapıldı. Gazi Reisi i Cumhur Kemal Atatürk törendeydi. Genç Halil etkilendi. "Bu büyük adamın ilkeleriyle Türk tarihi yazacağız" diye söz verdi kendine. Gerçekten de ömrü manasız milliyetçiliğin dışında Türkiye ve Balkan tarihinde Türkçe arşiv belgeleri, tarihi kaynakları bunun paralelindeki Avrupa arşiv ve tarihçilik eserlerinin kullanımıyla başladı ve geçti.

Bozkırdaki İlim Yuvası

1920'lerin Türkiye'sinin nüfusu 14 milyondur. Ciddi hastalıklar vardı. Halkın yüzde 90'ı okuma-yazma bilmiyordu. Kurucu generaller bütçenin askerliğe ayırdıkları payını iki sahanın lehine küçülttüler. Ortaya bir sağlık ve maarif ordusu çıktı. Sağlık ordusunun başında Refik Saydam, maarif ordusunun başında ise Mustafa Necati vardı. Genç Halil'in öğretmenlik için ortaokul ve liseye gittiği Türkiye böyleydi. Onun mesleğe başladığı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Ekrem (Akurgal) ve Hititolog Sedat (Alp) gibi genç hocalar da Almanya'dan doktoralarını tamamlayıp geldiler. Kısa zamanda sahalarının dünya çapında otoritesi oldular. Parlak mülteci mimar Bruno Taut'un yaptığı mimari tarihine geçen bina, bozkırda görkemli bir eser ve muhteşem bir ilim yuvasıydı. Genç hoca Halil İnalçık'ın şöhret olduğu dergâh buydu.

Yaşamı boyunca kaleme aldığı 500'ü aşkın ünlü makale halen başvuru en önemli kaynaklardır. Yirmili yaşlarda yazdığı 'Tanzimat ve Bulgar Meselesi' Osmanlı-Balkan tarihini değiştiren büyük yapıtlardan. Sadece son altı yılda yazdığı 'Has-Bağçede 'Ays u Tarab', 'Devlet-i 'Aliyye serisi', 'Osmanlılar - Fütühat', 'İmparatorluk', 'Avrupa ile İlişkiler', 'İstanbul Tarihi', 'Türk Tekstil Tarihi' gibi eserler bile üreticiliğine örnektir.

Fuad Köprülü'nün Ekibi

1930'ların tarım ürünleri satarak geçinen Türkiyesi arkeoloji, Bizans araştırmaları, Hititoloji ve Asuroloji yetiştirmek için dışarıya öğrenci yolladı. Bizans araştırmaları için gidenler çok varlık gösteremediler. II. Harp öncesi diktatör Nazi Almanya'sından bu dallardakiler de Türkiye'ye geldi. Türk tarih kürsüsü içine Alman profesör almaya pek istekli değildi. Karl Süsseim ve Hellmut Ritter bir istisna sayılmalı. Fakat Fuad Köprülü, Çarlık Rusya'sından kaçıp gelen genç Türkleri kadrolarına dahil etti. İnsanları tanımadaki ustalığıyla da Pertev Naili Boratav, Orhan Şaik Gökyay, Nihal Atsız, Abdülbaki Gölpınarlı ve Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ndeki yıllarda da Halil İnalçık'ı ve Osman Turan'ı eğitim trenine aldı.

90'lı Yaşlarda Yazdı

Halil Bey doktora tezi olan ve hâlâ kullandığımız 'Tanzimat ve Bulgar Meselesi'ni 22 yaşındayken tamamladı. Ne İstanbul veya Anadolu'daki misyon mekteplerinde okutulmuştu, ne de Avrupa'ya gitmişti. 36 yaşında ilk defa ABD ve İngiltere'ye gittiği vakit burada öğrendiği İngilizce, Fransızca ve Almancasıyla o dünyaya intibak etti. Avusturyalı Paul Wittek'in Türkiye'den hatırladıkları içinde genç Halil İnalçık Almancasının mükemmelliğiyle yer alır. Heves ve gayretin sonu yoktu, 50'li yaşlarında Chicago'da İtalyancayı da devirdi. Neden dersiniz; Cenovalarının yoğun olarak oturduğu Kırım'daki Kefe şehrinin Osmanlı tahrir defterini yayımlamak ve yorumlamak için Ceneviz belgelerini ve Cenovalı tarihçilerin yazdıklarını hatmetmek zorundaydı. 90'lı yaşlarında eser vermek bu yaşını geçen hemen hiçbir tarihçiye nasip olmamıştır. 'Has-Bağçede 'Ays u Tarab' onun Osmanlı Divan Edebiyatı ve Fars edebiyatı üzerindeki bilgisini, kimselere pek göstermediği ustalığını ve iyi eğitimini gösterir. Yorum gücüne hayran olmamak elde değildir.

Manalar Aleminde Sohbet

Halil İncalcık Hoca talebelerinin isteği üzerine Fatih Camisi'nin haziresine defnedildi. Bir Türk pantheonu, münevver kabristanı olan Fatih Camisi haziresine defin zor bir işlemdir ve bakanlar kurulu kararı ve cumhurbaşkanının tasdiğiyle olur. Kısa zamanda bu konuda gerekenleri yapan Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Sayın İbrahim Kalın, bizzat emri veren Cumhurbaşkanımız ve hükümet başkanımız Binali Yıldırım'a teşekkür etmek gerekir. Halil Hoca'nın Gazi Osman Paşa'nın türbesi civarındaki bölümde kâbir komşusu 'Dîvânü Lugati't-Türk'ü kayıtların arasından çıkarıp alan, inceleyen, neşreden Türk dilinin muhterem hizmetkârı Diyarbakırlı Ali Emîrî Efendi'dir. İkisinin sohbeti manalar âleminin en renklilerinden olmalı.

"Hatayı Kendinde Ara" Öğüdü

Osmanlı tarihi için birinci ve doğru kaynak belgedir. Belgeyi ancak belge düzeltir ve belge doğru okunmalıdır. Bir seminerde; "Bu ibare kâtip hatası olabilir mi?" dedim. Halil Hoca "Hatayı kâtipte değil kendi dikkatinde ara" dedi.

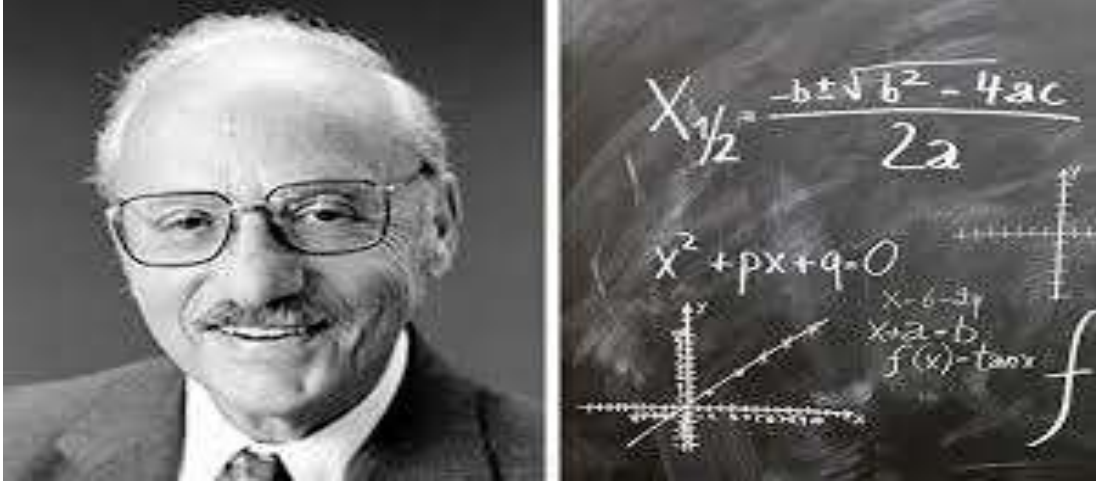
En Uygun Mezar

Halil Hoca, Fatih Camisi'nin haziresinde Plevne Kahramanı ve Osmanlı Tanzimat asrının münevver mareşali Gazi Osman Paşa Türbesi'nin yanına defnedildi. Hayatında Fatih Sultan Mehmed dönemini en kalıcı yorumlar ve belgelerle aydınlatan Şeyhül müverrihin için daha uygun bir istirahatgâh bulunamazdı. Türkiye tarihçiliği Halil İncalcık'la gerçek rayına oturmuştur, bu yolda gitmesini bilmeyenlerin fazla bir şey yapabileceği söylenemez. Yolu doğru ayin edenlerse hiç şüphesiz gelecek nesillere yeni bir şuur kazandırır.

Talebelerine Uçmayı Öğretir

Halil Hoca'nın talebesi olmak bir imtiyazdır. Serttir ama bu sertliği daha çok etki eden keskin bir ironiden oluşur. Sınırsız hacimde okutur, ama konu lüzumsuz uzatılmaya başlatıldığında durdurur. Oryantalistler dünyasında iki hoca vardır ki, bunlar talebelerine uçmayı en iyi öğretenlerdir diyebilirim: Halil İncalcık ve Bernard Lewis. Halil İncalcık'ın yetiştirdiği talebeler Amerikalı, İranlı, Ukraynalı veya Türk olsun, her zaman onun talebesidir ve her zaman her yaşta hocalarından çekinirler. Bu çekinme o olsa da olmasa da onun tespit ettiği yöntem ve meslek ahlakıyla ilgilidir

BİRAZ DÜŞÜNELİM

DENEMEZDİM BİLE!

Bir gün bir matematik bölümü öğrencisi çok yorgun ve uykusuz girdiği matematik dersinde göz kapakları ile verdiği savaşı kaybetmiş ve sırada uyuklamaya başlamış. Bir zaman sonra dersten çıkan öğrencilerin gürültüsüne uyanmış. Daha sonra profesörün tahtada anlattıklarına baktığında çok önemli bir dersi kaçırdığını fark ederek, profesörün tahtaya yazdıklarını ve ödev olarak verdiği 2 tane denklemi hızlıca defterine geçirerek sınıftan ayrılmış. O gün o kadar yorgunmuş ki derse giren arkadaşlarına profesörün ne anlattığını bile sormadan eve dönmüş. Yatıp güzelce dinlenmiş ve kalktığında da matematik dersinden çıkarken apar topar aldığı notlara ve ödevine bakmış. Verilen ödevin çok zor olduğunu düşünmüş ve çözebilmek için kolları sıvamış. Profesörün kendisini derste uyurken gördüğünü bu yüzden de profesöre mahcup olmama adına ödevi yapması gerektiğini düşünmüş. Evde birçok denemeden sonra kaynaklarının yetersiz olduğunu görmüş ve kütüphanede farklı kaynaklarla denklemleri çözmeye çalışmış. 4 gün boyunca ödev üzerine yoğunlaşmış fakat denklemleri bir türlü çözememiş.

Profesörün bir sonraki dersinde ödevi sormasından korkarak dersi dinlemiş ve dersten çıktığında tekrar denklemler üzerinde araştırmalar yapmaya devam etmiş. 15. günün sonunda son 4 günde uykusuz kalarak denklemleri çözmeyi başarmış. Fakat denklemleri çözüne kadar geçen sürede, profesörün derslerde verdiği ödev hakkında hiçbir şekilde konuşmadığını fark etmiş. Öğrenci denklemleri çözüne kadar çok emek verdiğini düşündüğü için bu durum canını sıkmış ve ders esnasında profesörün yanına giderek “ödev olarak verdiğiniz denklemleri çözdüm” demiş. Profesör şaşırarak hangi denklemlerden bahsettiğini sormuş. Öğrenci de “2 hafta önce tahtaya yazdığınız 2 denklemden bahsediyorum” diye karşılık vermiş. Profesör 2 hafta önce, günümüzde hala çözülemeyen bazı denklemlere örnek olarak 2 tane denklem tahtaya yazdığını, her matematik denkleminin çözümünün olmak zorunda olmadığını söylemiş. Denklemleri çözmesiyle birlikte öğrencinin adı denklemlere verilmiş ve üniversitenin duvarına adıyla birlikte çözümleri çerçeveletilip asılmış. İmkansız kelimesi bir gerçek değildir, sadece bir düşüncedir. Denklemleri çözen George Dantzig, daha sonralarda uyuyakaldığı dersten sonra sınıf arkadaşlarından dersteki 2 denklemin aslında ödev olmadığını, şimdiye kadar çözülememiş birer matematik denklemi olduğunu öğrenseydi, denklemleri çözmeye bile girişmeyeceğini söylemiştir. Hayatta karşınıza, size bazı şeyleri başarmanın imkansız olduğunu söyleyecek bir çok insan çıkacaktır. Peki siz ne yapacaksınız? Başkaları yapamıyorsa ben de yapamam mı diyeceksiniz? Yoksa başkaları yapamadıysa yapan kişi ben olmalıyım mı?

